

Frösåkers Hembygdsförening

Jubileumsskrift 90 år
1925- 2015

Innehållsförteckning:

Förord	Sid 2
Så börjar det	3
Husen och dess ursprung	6
Frösåkers Hembygdsförenings samlingar	11
Marka båtsmanstorp	19
Bemärkta personer i Frösåkers Hembygdsförening	21
Om du vill bli medlem	24

Förord

Denna skrift är framtagen för att belysa Frösåkers Hembygdsförenings 90 åriga historia. Vår förhoppning är att skriften skall ge läsaren en inblick i de 90 år som föreningen funnits och verkat. Skriften beskriver hur föreningen bildades och vilka ledande personer som med sina framstående insatser skapade denna fantastiska och vackra hembygdsgård och det museum vi idag kan glädjas åt.

I de omfattande samlingarna finns mycket av vår bygds historia bevarat och beskrivet. De föremål som samlats in och skänkts av hembygds- och kulturintresserade personer ger en mycket god inblick i bygdens historia.

Vår önskan och förhoppning är att skriften skall väcka intresse för vår verksamhet och locka fler att vara medlemmar och stödja denna så angelägna kulturgärning.

Karl-Fredrik Ingemarsson

Ansvarig utgivare:

Karl-Fredrik Ingemarsson
Ordförande Frösåkers Hembygdsförening
2015-06-01

Jubileumsskriften har framtagits av:

Ragnhild Sjögren, Sten Lindholm
Karl-Fredrik Ingemarsson
Lars-Göran Bergh, Torbjörn Forsman
Tommy Sjölander

Stolt samarbetspartner kring historien - och framtiden

Svensk Kärnbränslehantering AB

SÅ BÖRJAR DET

I början av förra seklet fanns ett starkt intresse för det egna landets och den egna hembygdens historia i Sverige. Det tog sig uttryck i konst, litteratur, musik och arkitektur.

Hembygdsföreningar bildades runt om i landet för att bevara den materiella folkulturen. Man ville skapa friluftsmuseer för att kunna visa upp de miljöer som format människorna i den egna bygden med både byggnader och inventarier.

Östhammar var vid den här tiden en stad i förvandling. Det gällde inte minst flera av stadens viktiga byggnader. Mellan åren 1913 -1926 renoveras både kyrkan och rådhuset och det byggs en ny bank vid torget, ett nytt lasarett och ett nytt tingshus. Intresse för hembygdens historia finns hos flera Östhammarsbor med handlaren Tor Schram i spetsen. Han verkar för att bilda en hembygdsförening med en hembygdsgård och ett bygdemuseum. När staden ska bygga sitt nya tingshus monterar man ner det gamla Frösåkers tingshus och tänker sälja virket. Frösåkers gamla tingshus från 1832 skulle kunna bli den museigård hembygdsföreningen söker. Det nya tingshuset står klart 1924 och staden vill bli av med virket. Det börjar bli bråttom.....

I början av december samlar Schram en grupp av fem hembygdsintresserade herrar för ett första möte och bildar en interimstyrelse för Frösåkers hembygdsförening. Senare samma dag fastställer man stadgarna. Två dagar före jul har föreningen styrelsemöte och bestämmer att man ska köpa det gamla tingshuset för högst ”800 kr”. Den skicklige handelsmannen Tor Schram lyckas dock förhandla fram ett lägre pris och förvärvar husvirket för 700 kr. Tre dagar efter nyår skriver man till stadsfullmäktige för att få ett markområde för ett friluftsmuseum ”för all framtid och utan vederlag”. Området är det där hembygdsgården ligger nu. I februari 1925 får föreningen ja från staden och Frösåkers hembygdsförening kan börja sin ideella verksamhet.

STADGAR
för
Frösåkers Hembygdsförening.

§ 1.

Frösåkers hembygdsförening har till uppgift, att till i Östhammar för ändamålet upplåten plats samla och bevara samt sammanföra till ett helt allt som kan anses lämpligt belysa Frösåkersbygdens eller provinsens historia och utveckling genom tiderna.

§ 2.

I föreningens uppgift ingår jämväl spridande av kännedom om ortens fasta fornlämningar, samt vård om dessa att de icke genom oförstånd eller liknöjdhet må förstöras.

§ 3.

Inträde i föreningen vinnes av varje välkänd man och kvinna som gillar föreningens syften samt betalar den stadgade årsavgiften, vilken utgör minst 2 kr. och för ständig ledamot en engångsavgift av minst 30 kr.

Rösträtt utövas endast genom personlig närvaro. Röstning sker öppet,

Föreningens stadgar från 1925, sid 1. Trycktes utan kostnad av Östhammars Tidning, som också publicerade dem.

Förutom styrelsen valde man representanter från häradets socknar för att få bred förankring i bygden. Denna organisation hade föreningen kvar till 1940-talets slut.

MEDLEMMAR OCH EKONOMI

Till att börja med ägnar sig föreningen åt att bygga upp det gamla tingshuset på nytt och att sedan fylla det med de föremål som människor från bygden skänker. Nästan allt arbete görs ideellt men en del investeringar måste göras. För att få ekonomiska medel till verksamheten lånar grundarna ut pengar ur egen ficka - utan ränta. De tar också lån mot växlar där de själva står som garant.

Man söker och får bidrag från landstinget och sedermera även från staden och man värvar medlemmar. 1000 medlemskort trycks upp direkt och de räcker 40-talet ut. Medlem i föreningen kan varje "välkänd man eller kvinna som gillar föreningens syften" bli. Årsavgiften var 2 kr och den som ville bli ständig ledamot fick betala "minst 30 kr". Av Östhammars drygt 1000 invånare ville över 60 vara med, av dem 10 som ständiga. Under de tio första åren ökar antalet medlemmar stadigt och är uppe i ca 100 år 1935. Under kriget minskar antalet något. Medlemsavgiften har alltid varit låg, först 1980 blir den över 10 kr. Idag har föreningen 265 medlemmar.

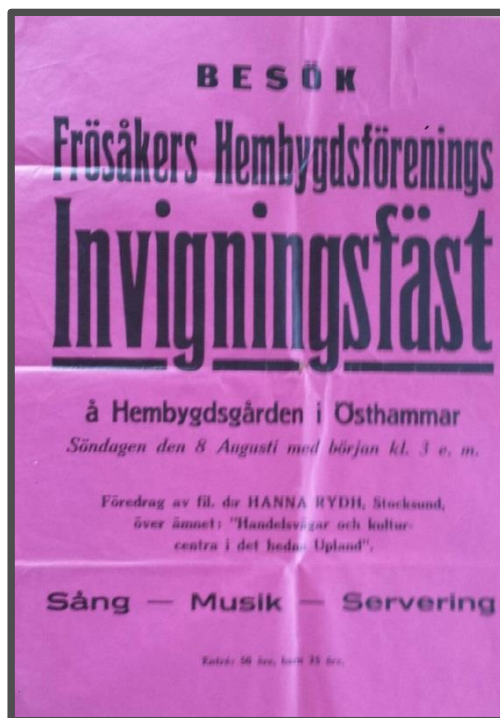
Det var män som startade och styrde föreningen de första decennierna, men ca 15 kvinnor blev medlemmar från start. I styrelsen blir Ingrid Schram första kvinna 1947. Dessförinnan, i början av fyrtioalet, blev en kvinna vald till representant/kommunombud för Öregrund.

När man läser protokollen från alla de 90 åren, slås man av det engagemang och allt det frivilliga arbete som styrelse och medlemmarna lagt ner. Man slås också av hur många människor som har skänkt och fortfarande vill skänka gåvor och bidrag till samlingarna, både byggnader, föremål och pengar.

AKTIVITETER

Den högtidliga invigningen av Frösåkers Hembygdsförening ägde rum i augusti 1926. Då hade man redan hunnit ordna sina dåvarande samlingar så att de kunde visas upp för alla intresserade i Frösåkers tingshus, i hembygdsparken. Invigningsfäst (jo, man stavade så då) ordnades med sång, musik och servering.

Sedan dess har Östhammarsborna samlats i sin hembygdspark för att fira nationaldagen, Valborg, hålla friluftsgudstjänster, ha servering på sommaren och ordna hemvändardagar. Längre samarbetade föreningen med folkdanslaget som hade dansuppvisningar till spelmanslagets musik vid festliga tillfällen. Många har varit intresserade av att besöka hembygdsgården, inte minst efter andra världskriget - 500 besökare kommer under 1949. Föreningen katalogiserar samlingarna, förser föremålen med skyltar och utbildar medlemmar som kan guida besökare. Särskilda visningar ordnas för skolbarn. Detta arbete fortsätter i våra dagar.

Enligt stadgarna ska föreningen även sprida kunskap om och vårda bygdens fornlämningar. Claes E Schram (bror till Tor) står för en mycket ambitiös kartläggning de första åren. En av fornlämningarna han beskriver är en unik runsten från 1000-talet i Sunds by, Börstils socken. Tack vare hembygdsföreningen blev den åter rest 1932. Ett alldeles färskt exempel på fornminnesvård är Bautastenen vid Lilla Lugnet i Börstil. Den röjdes fram 2014.

Föreningen kommer tidigt igång med att ordna olika aktiviteter för medlemmarna: utflykter och exkursioner, föreläsningar, studiecirklar, gökotta och guidade visningar av samlingarna.

Flera skrifter har också givits ut av föreningen, Claes E Schram skrev inte bara i föreningens årsskrifter. Han betalade själv både tryckningen och utgivningen av dem i fyra påkostade häften åren 1929 -1933. Frösåkers hembygdsförening av idag har givit ut:

Båtsmän i Roslagen, 2013

Tre Östhammarsbåtar av J R Toll, 2014.

Medlemmarna har dessutom fått förnämliga medlemsblad de senaste åren med intressanta artiklar och mängder av fina bilder.

Denna jubileumsskrift är det senaste exemplet. Året är 2015.

Husen och deras ursprung

Den 13 februari 1925 fick den då nybildade Frösåkers Hembygdsförening ett positivt svar på en skrivelse till Stadsfullmäktige om att få disponera ett område för att få till stånd en hembygdsgård med bygdemuseum. Området, som var väl definierat och på 7 360 m², får disponeras utan kostnad så länge föreningen bedriver hembygdsverksamhet på området.

På hembygdsgården finns i dag nio gamla byggnader och ett förråd uppförda i en av stadens vackraste parker belägen intill gamla vattentornet, tidigare stadens svinhage. I parken finns en mängd vackra

gamla tallar, en naturlig damm, som på vårarna i samband med snösmältningen tidigare fylldes till bredden med vatten, vilket dock relativt fort sjönk undan och kvar blev ett träsk, som var en utmärkt kläckningsplats för mygglarver. Den 20 september 1971 fick hembygdsföreningen ett protokollsutdrag från kommunen, som beslutat att kommunen skulle medverka till en sanering och bottenbotten av dammen. Hembygdsföreningen var tacksam för de föreslagna åtgärderna och kostnaden, som beräknades till ca 4 500 kronor, täcktes med medel från N O Lundbergs donationsfond.

Frösåkers Tingslags gamla **Tingshus** är från 1832 och stod ursprungligen på den plats där kyrkans församlingsgård i dag ligger. Byggnaden uppfördes 1925 av den nedrivna timmerhög som föreningen köpte för 700 kr. Det f.d. tingshuset innehåller i dag huvuddelen av hembygdsföreningens samlingar av gamla föremål. Samlingarna belyser Östhammarbygdens utveckling från stenåldern till 1900- talets samhälle, som hela tiden präglats av många hantverksföretag.

Svarvarverkstaden ursprungligen uppförd i hörnet av Svarvar- och Snickaregatan invid nuvarande Missionskyrkan. Stugan är från senare delen av 1700- talet och skänktes av missionsförsamlingen och uppsattes på Hembygdsgården 1926. Byggnaden innehåller autentiska verktyg från fyra generationer svavarmästare av familjen Holm, som

tillverkat spinnrockar under perioden 1760 – ca 1920. Verktygsuppsättningen i stugan har skänkts av Tor Schram.

Slätöboden har tidigare stått på Slätön i skärgården utanför Östhammar och innehåller många jordbruks- och hushållsredskap. Byggnaden skänktes av friherre Carl Beck-Friis på Hargs Bruk för att undgå att skickas som ved till Stockholm före kriget. Boden uppfördes på hembygdsgården på 1938. Den typ av bod som Slätöboden utgör var vanlig i skärgården.

Bilstaboden är en 1600-tals insaltnings- och matbod som kommer från Tånga gård i Upplands-Ekeby socken. Sitt namn har den fått av den som 1953-54 skänkte, uppförde och inredde boden, nämligen fabrikör Gustav Adolf Jansson. G. A. Jansson, ”Bilsta Jansson”, byggde och drev Bilsta Verkstäder som än idag står kvar intill infarten till Östhammars tätort. Bilstabodens bro-sten

kommer från G. A Janssons föräldrahem i Uppskedika och det sinnrika dörrlåset har skänkts av Carl Zetterqvist, tidigare anställd hos Bilsta Verkstäder. Boden innehåller bl. a en Bilsta tändkulemotor på 3 hk, nr 2 i serien, avsedd för båt.

Didricssonska loftboden stod ursprungligen på tomten bakom Rådhuset och skänktes 1953 av Stockholms Läns Omnibus AB, som då byggde ut sin bussterminal på tomten bakom rådhuset. Med gåvan följde ett bidrag på 500 kronor till flyttningskostnaden och byggnaden återuppfördes på Hembygdsgården 1953. Loftboden var en del av den omfattande garveriverksamhet som Lorentz Didricsson tidigare bedrivit på platsen. Boden inrymmer bl.a. en skolsal från sekelskiftet 1900.

Garvaregården har tidigare stått i kvarteret Garvaren och var bostad för garvmästare Ahlberg. Huset skänktes 1965 av byggnadsfirman Carl A Lilliesköld när man bebyggde tomten med ett antal flerbostadshus. Huset är i dag möblerat och inrett av Ingrid Schram som ett gammalt borgarhem. På övre våningen finns en förnämlig samling av kläder från tiden kring år 1900.

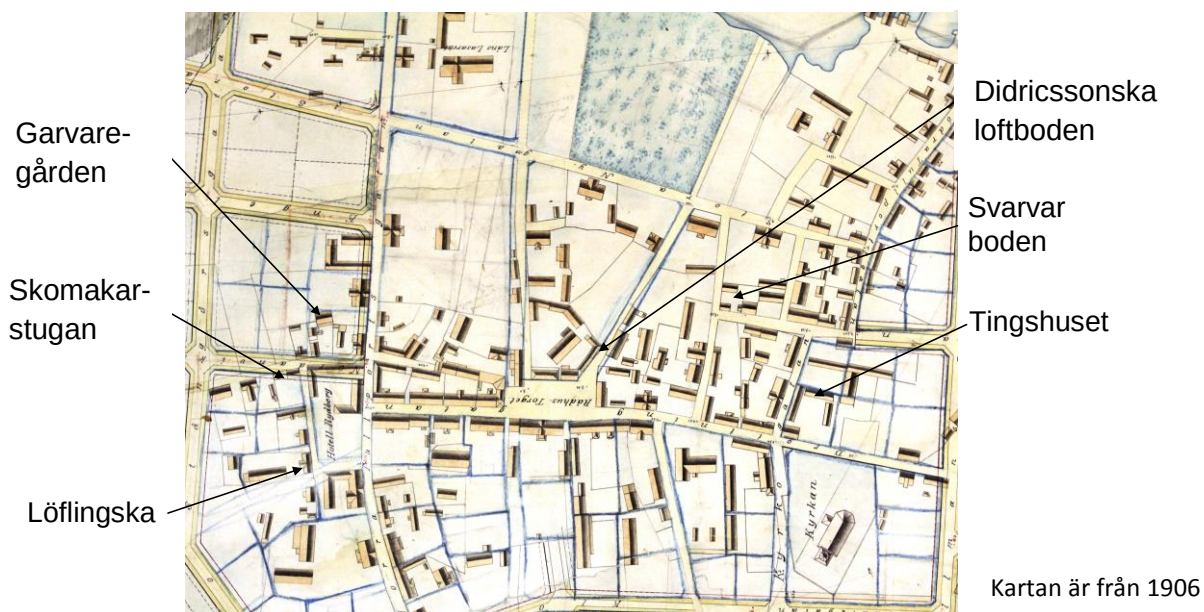
Skomakarstugan och Tidningsboden. Stugorna har tidigare stått vid nuvarande ICA-Supermarkets lastkaj/parkering och flyttades till hembygdsgården 1969 i samband med att nuvarande varuhallen byggdes. Stugorna erhöles som gåva av ett konsortium av stadens fyra dåvarande ICA-handlare, men hembygdsföreningen bekostade flytten. I verksamhetsberättelsen för 1969 noteras att stugan med uthus skänkts till föreningen samt att styrelsen vidtagit åtgärder för stugans och uthusets flyttning till museiområdet: "Efter mycken möda och med insats av såväl lyftkran, transporttrailer som frivillig arbetskraft flyttades stugan till vårt område." Flyttningskostnaden noterades till 1 881 kronor. **Tidningsboden** innehåller Östhammas Tidnings första tryckpress från 1869. Tryckpressen har rengjorts, uppmonterats och konserverats av frivillig arbetskraft under sakkunnig ledning av fabrikören G. A. Jansson, Bilsta verkstäder.

Löflingska gården stod ursprungligen ungefär vid sydvästra hörnet av nuvarande kommunkontorets röda husdel. Byggnaden flyttades till Hembygdsgården 1985. Namnet på byggnaden kommer från den familj, som i början på 1900-talet bebodde huset. Byggnaden används numera bl. a som möteslokal för hembygdsföreningen.

Husens ursprungliga plats i Östhammar

Frösåkers hembygdsförenings samlingar

Föreningen, som bildas 1924 har som huvudsyfte att samla bevara och förvisa föremål med anknytning till Frösåkersbygden. Som man skriver i en inlägga till Östhammars stad den 3 januari 1925:

Som känt torde vara har för någon tid sedan i Östhammar bildats en förening, benämnd Frösåkers hembygdsförening, vilkens syfte är av uteslutande ideell art och går ut på samla, bevara samt sammanföra till ett helt allt som kan anses lämpligt belysa Frösåkersbygdens historia och utveckling genom tiderna.

Notera att man vid bildandet tar ett stort geografiskt område i anspråk att behandla och belysa. Frösåkersbygden, tillika Frösåkers härad omfattar socknarna Börstil, Hökhuvud, Valö, Forsmark, Öregrund, Gräsö, Östhammar, Harg och Edebo. Vid tiden för föreningens bildande var detta en rimlig ansats, då det inte finns några andra hembygdsföreningar i denna bygd på det tidiga 1900 talet. Denna ansats kommer också att tydligt ge avtryck i de samlingar som föreningen så mödosamt och med generösa givare åstadkommit.

En särskild stadga tas fram 1944 ”Stadga för Stiftelsen för Frösåkersbygdens kulturhistoriska samlingar”:

§ 2 a) att efter förvärvande av i Östhammar stad belägna kvarteret hembygdsgården överta och för all framtid vårda Frösåkers hembygdsförenings samlingar av kulturhistoriska föremål som ock de å nu nämnda markområde uppförda byggnaderna.

b) att i studiesyfte hålla nämnda samlingar tillgängliga för skolklasser, främst då från kommuner i Frösåkers tingslag.

c) att allmänheten i övrigt mot en låg entréavgift skall äga tillträde till samlingarna

d) stiftelsens styrelse utgörs av fem för forn- och kulturminnesvård nitälskande personer av vilka två Östhammars stadsfullmäktige utser en inom Östhammar boende, Frösåkers häradsrätt två inom Frösåkers tingslag boende samt Frösåkers hembygdsförening likaledes två.

Med dessa citat torde det framgå med önskvärd tydlighet att man spänner bågen högt och tar sig an en omfattande, stor och angelägen uppgift helt i Artur Hazelius anda (Skansens grundare).

För att organisera denna, må man säga, ambitiösa målsättning, utser man tidigt kommunombud för olika delar av tingslaget; av årsmötesprotokollet från 1929 framgår:

Till kommunombud väljs för

Börstils Socken Uppsocken: Nämndemannen M Jansson Barkö, suppl. J Wahlborg, Marieberg

Norr och Söderön: Nämndemannen M Johan Eriksson i Nolsterby, suppl. John Löwén.

Hökhuvuds socken: Kyrkvärden P Pettersson i Däcksta, suppl. Valdemar Johansson.

Valö socken: Hr J.A. Lindqvist Vigelsbo, suppl. Albin Lundell Uckerö.

Hargs socken: Hemmansägare J Eriksson Moxboda, suppl. H Andersson, Ekdalen.

Gräsö Socken: Nämndeman O.P. Eriksson Lindesberg, suppl. A Eriksson.

Forsmarks socken: Kyrkvärden V. Berg, (ingen suppl.)

Under ett antal år på 20- och 30-talet har denna organisation och en oförtröttlig ordförande Tor Schram med styrelse införskaffat, organiserat, hängt upp i muséet samt katalogiserat föremål i en omfattning och mängd som väl representerar Frösåkersbygden. Här följer några exempel:

På väggen ses selvbågar och lokor för hästar. Vid en stöld på 1970-talet stals de, nu finns endast några få bågar och lokor kvar.

Sett från platsen där domaren satt, ses färgare Per Schrams verktyg på väggen längst ner. På höger sida utrustning för bakning och matlagning och mitt på golvet ett bord med byttor och ämbar vilka användes i hushållen.

Föremålen spänner över områden som jordbrukens och fiskets verktyg, hushållsföremål, inredningar som hyllor och skåp, verktyg för färgare, silversmeder, kakelugnsmakare, apotekare, garvare, soldatutstyrsel etc.

För att kunna visa upp och göra samlingarna kända organiserades muséivakter 1928.

*Efter därom gjord framställning antecknade sig följande personer för att under söndagar efter ordf. kallelse, tjänstgöra som vakter i hembygdsmuséet:
Hrr Rud. Andersson, K.G. Blomgren, E. Nygren, P.J. Wahlborg, Elis Johansson,
J. Andrén, Gust. Holmertz och Sigurd Johansson.*

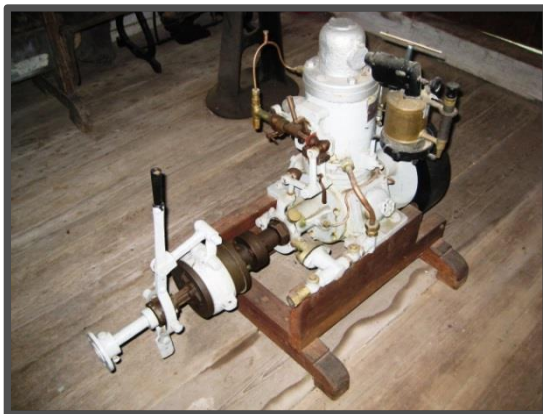
Som synes behövde man då som nu frivilliga och kunniga guider för att förevisa de föremål som finns i hembygdsmuséet. Här har nuvarande styrelse en stor uppgift att göra möjligt instruktiva visningar av de olika föremålen, och berätta om deras härkomst, nyttjande och givare. Detta kräver ett stort mått av idealitet, utbildning och kunskap; förhoppningsvis finns för fornminnesvård dessa nitälskande personer även idag.

Av de elva husen på museiområdet finns några representerande som teman:

Svarvare Holms verkstad ”Den stora flitens lilla tempel”. Här finns en orörd verkstad som den siste aktive utövaren av spinnrocks- och svararyrket lämnat efter sig. Denna verkstad nyttjades av fem generationer Holm, som alla var spinnrockssvarvare i staden Östhammar. Den första i raden att utöva yrket var Anders, född 1712 och den siste var Carl Johan, död 1923. Stugan, verkstaden, med inventarier är skänkt av Missionsförsamlingen.

Bilsta boden som familjen Bilsta Jansson inrett med representativa saker och verktyg från den epok som staden upplevde i och med att Gustaf Adolf Jansson flyttade från Uppskedika och startade cykeltillverkning. Med G. A. Jansson i ledningen utvecklades sedan verksamheten till en industri med tillverkning av motorer för fiskebåtar och jordbruksmaskiner samt brunnnsborningsmaskiner, som man också tillverkade i egen regi.

Garvaregården

Ett sekelskifteshem inrett med öm hand och omsorg av Ingrid Schram. Där finns en textilsamling av hög klass och inredningsdetaljer, som väl beskriver hur ett hem såg ut i en borgarfamilj år 1900. Exempel på objekt i Garvaregården är ett fint porträtt av den siste borgmästaren i Östhammar, Johan Wahlund och en nyckelharpa som tillhört storspelmannen Emil A. Sjulander.

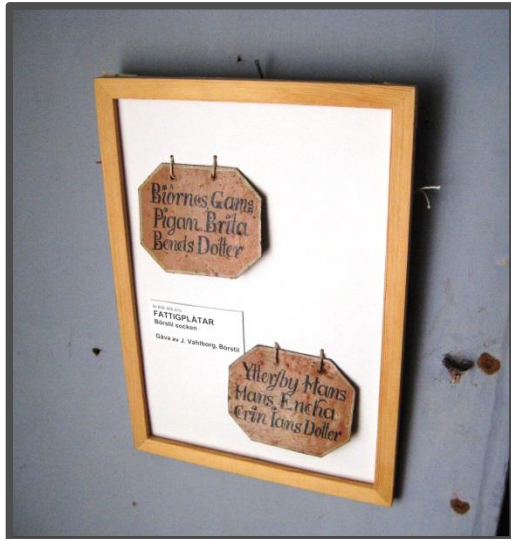

Skomakarstugan är också ett hem återskapat så som det såg ut när skomakaren Erik Jansson, "Pull-Erik", hade sin verksamhet där. I ett rum finns verkstaden med skomakarmaskin och pliggar till skor och alla övriga skomakarverktyg och resten är bostaden. Tidigare stod huset uppe vid Borgmästarplan, nuvarande ICA-parkeringen. Det sägs att klockan ett på lördagen satte fru Terese Jansson upp gardiner i verkstaden för då var det stängt och sedan på måndag morgon åkte gardinerna ner, då började arbetsveckan.

Fattiglappar

Den sociala omsorgen var på 1700- och 1800-talen en fråga för socknen och sockenstämman, på landsbygden såväl som för kyrkostämman i Östhammar. De styrande i kyrkorådet utlyste ofta sockenstämma för överläggningar och beslut i dessa ärenden. Personer, företrädesvis änkor och fattighjon som ansågs vara oförmögna att försörja sig och i behov och av stöd för sin försörjning, kunde utrustas med en "fattiglapp" för att med den som bevis få rätt att erhålla mat hos de övriga i församlingen.

Ett annat sätt, som praktiserades i Östhammar, var att organisera stöd via en upprättad cirkulationsbok där man fick anteckna sig. Och som en ädel kristens livsgärning bidra till medmänniskornas uppehälle, en sådan bok finns bevarad.

Ett annat sätt mindre dramatiskt att tigga vid juletid för fattiga barn, var **att gå i bullen**; de fattiga barnen gick runt i staden med en korg och fick företrädesvis matbröd till jul. Detta förekom ända in på 1880-talet.

Garvarens och karduanmakarens verktyg

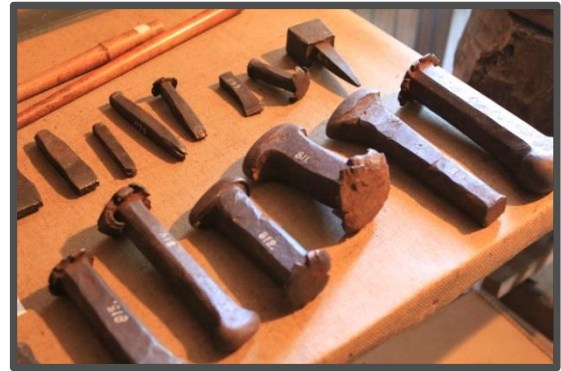
Historiskt har det bedrivits en omfattande näringsverksamhet inom garveri och karduanmakeri i Östhammar. Vid 1800-talets slut fanns tre garverier och en karduanmakare i staden. Garvarens verktyg var stora kar med diverse lösningar och verktyg för att skava ren hudarna och glätta och smörja in dessa med fett. På museet finns en stor uppsättning av verktyg kopplat till garveriyrket.

Två av hembygdsgårdens byggnader har sitt ursprung från garveriverksamheten: Didricssonska loftboden och Garvaregården.

Silversmedens verktyg för att göra skedar

Östhammar är en unik stad när det gäller hantverk i förhållande till sin befolknings storlek. Redan på 1660-talet finns guld- och silversmeder i staden, sammanlagt finns då 14 guld- och silversmeder registrerade som mästare, borgare och utövare av yrket, till dessa kan läggas ett större antal gesäller. En av de mest kända av guld- och silversmederna är Johan Fredinand Grönqvist. Från honom har föreningen silverskedar skänkta av bl.a. Sara Holmberg.

Här syns stansar och punsar som användes när skedar skall tillverkas.

Kruk- och kakelugnsmakarens produkter

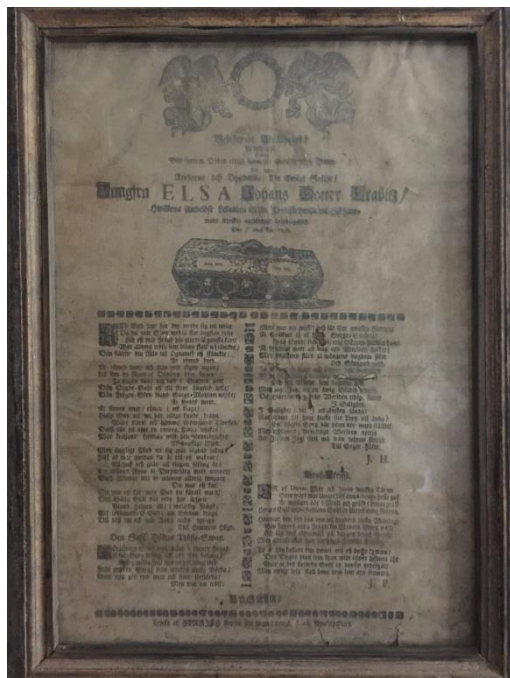

Historiskt har det funnits flera kakelugnsmakare i Östhammar. Den siste Gustav Fredrik Sjöberg som hade sin verkstad mitt emot dagens brandstation, har efterlämnat en del alster som går att beskåda på muséet.

Begravningskväde från 1696

Från 1500- till 1800-talet befäste människor, företrädesvis högre ståndspersoner, sin sorg och bedrövelse efter en förlorad anhörig i ett kväde, ett stycke poesi eller visa. Denna sed var mindre vanlig i små samhällen som Östhammar. Men då borgmästaren i Östhammar Johan Drabitz 1696 förlorar sin enda dotter låter han förfärdiga och trycka ett begravningskväde i Uppsala som nu finns att beskåda i muséet.

*Bedrövade Föräldrars
Klagan
Öfwer
Sin genom Döden tidigt bortmiste Elskade Kära Dotter
För dätta
Äreborne och Dygderike Den Evigt Salige /
Jungfru ELSA Johans Dotter Drabitz /
Hwilkens Andelöse Lekamen till sin Jordiske hwila uti Östham
mars kyrcka anständigt beledsagdes
Dän 1 Maili 1696*

Texten på kistan är. ”Hodie mihi, cras tibi”, som betyder ”Idag jag, imorgon du”. Detta var en vanlig text på kistor på 1600-talet.

BÅTSMANSTORPET

MARKA 4:5 Hargs socken

Kort resumé från hembygdsföreningens häfte "BÅTSMÄN I ROSLAGEN NORRA ROSLAGS 4:e BÅTSMANSKOMPANI ROTE 100".

Den siste båtsmannen vid detta torp var korpral Erik Öberg med familjenamnet Jansson. Öberg var född 1850-04-19 i Harg och avled 1929-10-17 i Harg. Öberg antogs som båtsman 1871-09-19 och entledigades 1901-10-07.

Erik Öberg bodde kvar i båtsmanstorpet till sin död och vid det tillfället finns notering i "Folkräkning år 1930 Stockholms län 1-16", sidan 615 att barnen Johan Öberg, född 1885 och hans syster Margareta Öberg, född 1882 står noterat som ett hushåll på torpet.

Av de soldatkontrakt som funnits från den tiden har rotebönderna i varje fall på 1800-talets senare hälft visat sig mycket humana mot sina båtsmän och deras efterlevande vad gäller bostad.

Efter Erik Öbergs död 1929 fick således barnen Johan och Margareta Öberg fortsatt löfte av rotedelägarna att disponera huset.

I styrelseprotokoll 29 maj 1965 konstateras att Johan Öberg som var skomakare till yrket, ej bebor torpet utan vistas på ålderdomshem enligt uppgift. (Systemns öde vid detta tillfälle är okänt)

Bernhard Mattsson i Marka (en av rotedelägarna) å vars mark stugan är uppförd har begärt att antingen få köpa eller förhyra densamma.

I årsmötesprotokoll 4 maj 1966 står noterat: "Genom Bernhard Mattssons död har torpets tomtfråga kommit i ett annat läge. Det har från Marka byamän framförts önskemål om att torpet måtte få stå kvar på sin nuvarande plats."

Sterbhuset efter Mattsson instämmer i byamännens önskemål att torpet måtte få stå kvar i Marka. Villkoren i övrigt är att erforderliga reparationer utförs och bekostas av föreningen, som 1931 erhöll gåvobrev till torpet.

Torpet har stått på ofri grund ända till år 1976 då dödsboet efter Bernhard Mattsson genom gåvobrev till Frösåkers hembygdsförening överlät äganderätten till marken där torpet står idag.

Enligt styrelsemötesprotokoll 31 oktober 1965 så påbörjade föreningen reparationer av torpstugan, både utvändigt och invändigt.

Under åren 2010-2013 har omfattande restaurering utförts genom bidrag av statliga medel som avsatts till "Hus med historia".

Pengar är inte allt, utan den förtjänstfulla arbetsinsatsen av ideell arbetskraft utförd av föreningsmedlemmar har inte projektet kunnat genomföras. Båtsmanstorpet Marka 4:5 torde idag vara ett av de bäst bevarade torpen från båtsmanstiden. De flesta har byggts om till sommarstugor eller fått förfalla.

Notering från föreningens årsmöte på Östhammars Rådhus den 29 april 1931:

§ 2 Föredrogs upprättat gåvobrev å båtsmansstuga från Marka i Hargs socken. Årsmötet beslöt enhälligt att till rotehållarna uttala sitt tack för den storslagna gåvan.

Uthuset, med vasstaket som byttes 2011

Bemärkta personer inom Frösåkers hembygdsförening

Grundaren handlaren Tor Schram

Tor Schram var den som tog initiativ till bildandet av föreningen och var dess ordförande under 1920- 30 och till mitten av 1940- talet. Hans insatser för föreningen är ovärderliga, han drev tillsammans med sin styrelse uppbygganden av samlingarna och skänkte själv mycket till föreningen.

Kommunalborgmästare David Blomqvist

David Blomqvist var föreningens sekreterare under de första åren. David hade med sina kontakter i stadens styrelse fungerat som en viktig person för avtalet om nyttjande av det markområde föreningen disponerar idag.

Stadskamrer Sigurd S. Johansson

Sigurd S. Johansson var styrelsemedlem från föreningens start sekreterare från 1928 och dess ordförande från 1946 till 1965.

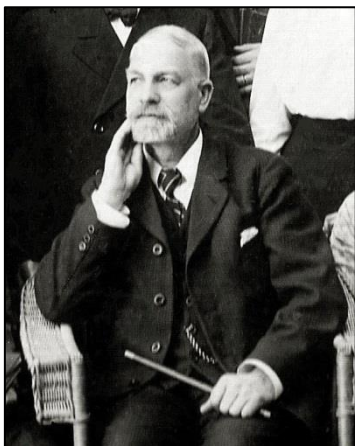

Kamrer Claes Schram

Claes Schram, bror till Tor Schram ägnade mycket tid åt arkivforskning och gav med egna medel ut omfattande årsskrifter 1929-1933. Claes var mycket generös mot föreningen.

Fastighetsägare Karl Gustaf Blomgren

Karl-Gustaf Blomgren var aktiv i föreningen från början och deltog aktivt i verksamheten till 1954, då han på förslag valdes till ständig medlem i styrelsen.

Rådman Reinhold Sundberg

Reinhold Sundberg var medlem av föreningens styrelse under 1920- och 1930-talet.

Urmakare Gustav Holmertz

Gustav Holmertz var medlem av föreningens styrelse under 1920-talet.

Bankamrer Ingvar Löfgren

Ingvar Löfgren var medlem av föreningens styrelse från 1960 talet och dess ordförande mellan 1965-1974.

Ingrid Schram

Då fadern Tor lämnade jordelivet 1944 så axlade Ingrid sin fars tidigare drivande roll för föreningen. Ingrid innehade denna roll med på ett förtjänstfullt sätt fram till sin död 2009. Ingrid personifierade i modern tid hembygdsföreningen och dess verksamhet. Ett exempel på hennes handlag och kunnande får man se då man besöker Garvaregården, som hon personligen möblerat och pyntat till att representera ett borgarhem år 1900. Den förnämliga textilsamling som finns på Garvaregården är Ingrids verk. Vi som haft förmånen och glädjen att få träffa Ingrid vet vilken insikt, passion och kunskap hon hade och frikostigt delade med sig av.

Frösåkers hembygdsförenings första två medlemskort

Om du vill bli medlem i Frösåkers Hembygdsförening

Kontakta kassören eller sätt in pengarna på pg **491 86 29-9** om Du vill bli medlem.

Medlemsavgift 2015 100: -/år och från och med 2016 150: -/år

Kom ihåg att ange namn och adress på inbetalningskortet.

Föreningens hemsida hittar du på www.hembygd.se/frosaker

Stolt samarbetspartner kring historien - och framtiden

Svensk Kärnbränslehantering AB

Pris: 50 kr